

6. Luentotoiminta.

=====

Kertomuksen alkussa mainitusta syystä on neuvottelukunnan toimitsijain luentotoiminta supistunut suhteellisen vähäiseen. Neuvottelukunnan puheenjohtaja P e k k a l a on kuitenkin pitänyt useita puheita eri tahoilla maata. Syyskoksilla neuvottelukunnan sihteeri kävi Ypäjän Kirkonkylän Ty:n 30-vuotisjuhlassa puhumassa. Samoin piti hän kaksi luentoa puolucopistokursseilla Työväen Akatemiassa, juhlapuheen ja iltamapuheen Hinnerjoen Ty:n 30-vuotisjuhlassa alkusyksystä sekä myöhemmin syksyllä 3 luentoa Janakkalan sos.-dem. kunnallisjärjestön sivistystoimikunnan kursseilla Turengissa. Neuvottelukuntaan kuuluvien kansanedustajain puhe- ja luentotilaisuudet selviävät muiden puolue-elinten kertomuksista.

7) Suhde puoluelehdistöön.

=====

Kertomusvuonna, niinkuin edellisinäkin vuosina, on neuvottelukunnan sihteeri lähettänyt TST:n kautta keskimäärin noin 2 maatalousteknillistä artikkelia ja noin yhden maatalouspoliittisen artikkelin viikossa kaikille puolueen sanomalehdille. Lisäksi hän on lähettänyt suurehkon määrän talous- ja yleispoliittisiakin artikkeleita. Neuvottelukunnan muut jäsenet taas ovat kirjoituksillaan avustaneet pääasiassa oman vaalipiirinsä lehteä. Lehdistölle näin lähetetyt kirjoitukset lehdet ovat miltei poikkeuksetta julkaisseet moitteettomalla tavalla.

8) Neuvottelukunnan edustus.

=====

Puoluetöimikunnassa neuvottelukunta on kertomusvuoden aikana ollut edustettuna puheenjohtajansa, ylijohtaja Mauno P e k k a l a n kautta. Puolueneuvoston kokouksissa on neuvottelukuntaa aikaisemman valinnan perusteella edustaneet varapuheenjohtaja E. P u s a sekä sihteeri Helmer L e h t i.

9) Neuvottelukunnan talousl

=====

Niinkuin ennenkin, on kuluneenakin kertomusvuonna neuvottelukunnan taloudelliset asiat hoidettu puoluetöimikunnan taholta.

Helsingissä, helmikuun 5 p:nä 1936.

SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN PIENVILJELIJÄIN
NEUVOTTELUKUNTA

Mauno P e k k a l a Helmer L e h t i.

HL/LI

Liitteet n: 3, 4, 5 ja 6.

Sos.-dem. Puolueen tilinpäätös v:lta 1935.

Tulostase.

Tulot:

Puolueverojentili	213,232:30
Lisäverontili	18,434:-
Kiinteistönhoitotili	164,982:46
Työväen Kalenterin-tili	74,376:30
Kevättervehdyksentili	7,981:40
Vappumerkintili	25,400:40
Kustannustoiminnantili	13,122:15
Välitystili	8,897:85
Oikeusavustustentili	1,144:40
Korko- ja Osinkojentili	10,835:45
Vaalirahantontili	50:-
Poistettujen saatavien tili	3,404:40

Smk. 541,861:11

=====

Meno t:

Kulukitili	24,232:30
Tietotoimistontili	11,653:74
Palkkatili	198,537:20
Valistus- ja matkakust.tili	47,620:30
Ylim.verojen tili	202:50
Avustustentili	40,000:-
Käyttövarojentili	3,097:90
Vaalikustannustentili	18,324:70
Puolueneuvostontili	6,114:-
Ulkomaistenasiantili	38,552:35
Työväentalojen tukemisrah.tili	1,254:65
Työväen Arkiston tili	24,065:70
Pienviljelijäin neuvottelukunnan tili	4,536:-
Poistojentili	93,062:75
	511,254:09
Voitoksi	<u>30,607:02</u>

Smk. 541,861:11

=====

O m a i s u u s t a s e.

V a r a t:

Kassatili	49,549:13
Pankkitili	309,294:75
Erihenkilöidentili	251,257:40
Tietotoimistontili	5,563:90
Kustannustoiminnantili	1:-
Välitystili	20,000:-
Vier.velkakirjojentili	51,430:65
Osakkeidentili	150,000:-
Kalustotili	100:-
Kiinteimistöntili	<u>1,430,000:-</u>

Smk. 2,267,196:83

=====

V e l a t:

Erihenkilöidentili	217,555:05
Tietotoimistontili	324:-
Kustannustoiminnantili	3,091:50
Arpajaistentili	164,881:05
Ulkomaistenasiointili	105,000:-
Kesk.Henkivakuutusyhtiö Suomi	819,167:41
Helsingin Työväen Säästöpankki	700,000:-
Toimintansa lopett.yhd.tili	97,555:02
Työväentalojen tukemisrah.tili	3,100:-
Asiamiestentili	<u>8,634:93</u>
	2,119,308:96
Pääomatili	<u>147,887:87</u>

Smk. 2,267,196:83

=====

Tilintarkastuslausunto.

Olemme kuluvaan tammikuun 30 ja helmikuun 1 päivinä tarkastaneet Suomen Sosialidemokraattisen Puoluetöimikunnan tilit vuodelta 1935 ja saamme tarkastuksen tuloksena esittää seuraavaa:

- 1) käteiskassa vastasi tarkastuspäivän rahatilin eroitusta;
- 2) pistokokeilla totesimme, että tulot ja menot olivat oikein kirjatut hyväksyttävien todisteiden mukaan;
- 3) kirjanpito oli huolellisesti hoidettu ja tilinpäätös oikea. Poistot olivat mielestämme riittävät;
- 4) osakkeiden ja arvopapereiden arvot olivat vakavaraisesti otetut tilinpäätökseen;
- 5) kiinteistön ja irtaimiston palovakuutukset ovat mielestämme riittävät;
- 6) puolueuueuvoston vahvistamaa talousarviota on yleensä noudatettu.

Kun tilejä on huolellisesti hoidettu eikä niiden johdosta ole mitään huomauttamista, ehdotamme, että tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivapaus myönnettäisiin.

Helsingissä, helmikuun 1 päivänä 1936.

Johan Helo

Tapani Uski

T. H. Wilppula.

Ehdotus

Sos.-dem. Puolueen talousarvio vuodelle 1936.

SE 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99

Tulot:

Puolueveroja 24,000 jäseneltä á 9/-	216,000:-
Lisäveroa	15,000:-
Kalenteri julkaisuista	65,000:-
Kevättervehdyksestä ja vappumerkistä	25,000:-
Kiinteistötilin ylijäämä	150,000:-
Kustannustoiminta	10,000:-
Korkotilin erotus	10,000:-
Arpajaisista	130,000:-
	<u>621,000:-</u>
Säästövaroista	172,000:-

Smk. 793,000:-

=====

Menoja:

Palkat	240,000:-
Kulungit	25,000:-
Agitatio- ja matkakust. sekä välineet	75,000:-
Vaalikulut	150,000:-
Kunnallisvaalikulut	75,000:-
Presidentinvaalikulut	25,000:-
Puoluekokousmenot	50,000:-
Työväen Arkisto	30,000:-
Ulkomaisten asiain tiimi	40,000:-
Puolueneuvosto	12,000:-
Pienvilj. neuvottelukunta	6,000:-
Avustukset:	
TST	10,000:-
Nuorisoliitto	15,000:-
Naisliitto	15,000:-
Arbetsblad	5,000:-
Käyttövarat	<u>20,000:-</u>

Smk. 793,000:-

=====

Ehdotus

TST:n kuukautiseksi tulo- ja menoarvioksi 1/3'36-28/2'37.

Menoja:

Palkat	9,500:-
Kotimaiset avustajat	2,350:-
Kuvitus	300:-
Postitus	300:-
Välineet	300:-
Siivous y.m.	1,500:-

Yhteensä Smk. 14,250:-
=====

Tuloja:

Eteenpäin	500:-
Hämeen Kansa	450:-
Kansan Lehti	2,750:-
Kansan Työ	2,050:-
Kansan Voima	400:-
Pohjanmaan Kansa	450:-
Pohjolan Työmies	-
Savon Työmies	400:-
Sosialisti	1,000:-
S. Sosialidemokraatti	2,800:-
Työn Voima	1,000:-
Uusi Aika	750:-
Vapaus	400:-
SAK	500:-
Puolue	800:-

Yhteensä Smk. 14,250:-
=====

7/2-36.
ES/LI

Lite n:o 8.

Vaelivalmistelumme ripeästi käyntiin.

Sos.-dem. Puoluepuolesto vetoaa puolueemme kaikkiin
elimiin, jäseniin ja kannettajiin.

Kohta on kolme vuotta kulunut siitä, kun Suomen työväestö eduskunt vaaleissa loistavasti osoitti luokkavoi-
mansa ja pakotti taantumuksen perääntymään. Nämä kolme vuot-
ta ovat olleet ankaraa taistelua kansanvapauden ja kansam-
me syvien rivien elinotujen puolesta, missä taistelussa on
myöskin tuloksia saavutettu.

Mutta samalla on taasen osoittautunut, että sikäli kuin
työläisedustajain voima ei ole riittänyt puolueen ottamien
tohtävien ratkaisemiseen, on työkansaa edelleen rasitettu
kohtuuttomilla veroilla eikä uudistustyö ole päässyt käyn-
tiin, vaan on kansanveroja tuhlatu toisiin tarkoituksiin,
vieläpä kaikkein taantumuksellisimmat ainekset ovat röyhke-
ästi uhanneet kansanvallan ja työväenliikkeen voimassaoloa.

On raivattava tie valoisaan tulevaisuuteen. Tätä
varten työkansan valtaa on lisättävä.

Tähän tarjoavat ensi kesän eduskuntavaalit tilaisuuden.
Sosialidemokraattisen työväen on käytävä vaaleihin siinä
vakaumuksessa, että sen on niissä valvottava maamme koko työ-
tätekevän kansan kalleimpia etuja.

Vaelivalmistelumme on nyt pantava kaikkialla käyntiin.
Edessämme on vaalitaistelu, jossa yläluokan eri ainekset
saattavat suuressa määrin yhtyäkin meitä vastaan. Mutta yh-
tykööt myös työtätekevän kansan joukot.

Tätä varten meidän on saatettava joka mökkiin tieto
siitä, että nyt on taisteltava ja voitettava. Nyt on kaikki
voimat ponnistettava sellaisen voiton saavuttamiseksi, joka
tulee tuntumaan kauan työtätekevien joukkojen elämässä.

Eduskuntaryhmämme jäsenet tulevat olemaan käytettävänä
tässä valistustyössä, niin paljon kuin eduskuntatyö sen sal-
lii. Mutta tämä ei riitä, vaan kaikkien muidenkin tove-
riemme on oltava vartiopaikallaan, kuten kunnan soturit

ainakin.

Vastustajiemme voima on ennen kaikkea heidän suurissa rehallisissa mahdollisuuksissaan. Työväen taskussa ei ole liiaksi varoja varsinkaan näin ankeran talouspulan rasi-tettua sitä vuosikautia. Mutta innokkuus, päättäväisyys, uhrautuvaisuus voi rehojen puutteossakin tehdä ihmeitä. Tä-hän toveriemme uhrautuvaisuuteen Puolueneuvosto vetoaa.

Piiri- ja kunnallisjärjestöjemme on valvottava vaali-työn yhtenäistä järjestelyä kunkin omalla alueellaan ja pidettävä huolta siitä, että kaikkiin pimeihinkin kolkkiiin tunkee sosialistinen valistus.

Työväenyhdistysten on, yhdessä muiden paikallisten sos.-dem. järjestöjen kanssa, toteutettava vaalitoiminta muun muassa hankkimalla riittävästi kotivalistajia.

Kotivalistajien on huolellisesti suoritettava heille uskottu valitustyö, jotta valheen vastapainoksi ja voittaja-jaksi tunkeutuisi jokaiseen työläisesumukseen sosialistinen totuus.

Vaalitilasto osoittaa, että suunnattomat määrät ääni-oikeutettuja pysyttelevät poissa vaaleista. Varmasti näis-tä on suurin osa pieneläjiä, joiden etu vaatisi tukemaan sosialidemokraattista työväenpuoluetta. Meidän on heidät vapautettava ennakkoluulojen kahleista, herätettävä heidät välinpitämättömyydestä ja toivottomuudesta, osoitettava heille, että tie parempaan elämään kulkee sosialismin kaut-ta.

Tähän valistustyöhön Puolueneuvosto kutsuu kaikkia so-sialidemokraattisen vapausaattien kannattajia ottamaan osaa.

SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUENEUVOSTO.

7/2-36.

Pöytäkirja Sos.-dem. Puolueneuvoston kokouksesta

8/11 - 1936.

Pöytäkirja, joka tehtiin Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen Puolue-neuvoston kokouksessa Helsingissä Helsingin Työväenyhdistyksen talossa 8 päivänä marraskuuta 1936. Puhetta johti Puoluetoimikunnan puheenjohtaja Kaarlo Harvala ja pöytäkirjan laati toimitsija J.E. Janatuinen.

1 §.

Puoluetoimikunnan puheenjohtajan Kaarlo H a r v a l a n ilmoitettua, että puolueen sääntöjen 40 §:n mukaan hänen on johdettava puhetta tässä kokouksessa sekä kutsuttua pöytäkirjaa pitämään toimitsija J.E. Janatuisen, toimitettiin nimenhuuto, jolloin havaittiin, että saapuvilla olivat Puolue-neuvoston päätösvaltaiset jäsenet, nimittäin: Puoluetoimikunnasta: Kaarlo Harvala, Edv. Huttunen, Aleksi Aaltonen, Väinö Tanner, Kalle Kukkonen, Mauno Pekkala, J.W. Keto, K.H. Wiik ja Gunnar Andersson sekä varajäsenet Miina Sillanpää ja Väinö V. Salovaara; eri vaalipiireistä olivat saapuvilla päätösvaltaisina jäseninä: Uudenmaan läänin vaalipiiristä: Jalmari Vuorinen ja Juho Lanto; Turun l. eteläisestä vaalipiiristä: Kalle Jokinen; ~~ja Vihti- ja Vihti~~ Turun l. pohjoisesta vaalipiiristä: Vihtori Fallila ja Fanny Ahlfors; Hämeen l. eteläisestä vaalipiiristä: Uno Salo ja Kalle Vuorinen; Hämeen l. pohjoisesta vaalipiiristä: Kristian Anjala ja Sulo E. Mäkinen; Viipurin l. läntisestä vaalipiiristä: J.F. Aalto ja Urho Lappalainen; Viipurin l. itäisestä vaalipiiristä: Richard Nurminen; Mikkelin l. vaalipiiristä: Viki Paavilainen; Kuopion l. läntisestä vaalipiiristä: Yrjö Nurmi; Kuopion l. itäisestä vaalipiiristä: A.J. Kosonen; Vaasan l. itäisestä vaalipiiristä: Onni Parkkonen ja Emil Saarinen; Vaasan l. eteläisestä vaalipiiristä: J.A. Tenkula; Vaasan l. pohjoisesta vaalipiiristä: Karl Palm; Oulun l. eteläisestä vaalipiiristä: Arvi Turkka; Oulun l. pohjoisesta vaalipiiristä: Aarne Mälikangas; ja Suomen Ruotsalaisesta Työväenliitosta (Finlands Svenska Arbetarförbund): Fitiof Sundqvist.

Puolueen lehtiä edustivat: Suomen Sosialidemokraattia: Eino Kilpi; Sosialistia: A. Airisto; Uutta Aikaa: Hugo Varjola; Hämeen Kansaa: Matti Alanko; Kansan Lehteä: T. Mansner ja T. Rainio; Kansan Työtä: E.A. Vuori; Eteenpäin-lehteä: O. Eronen; Vapautta: V. Paavilainen; Kansan Voimaa: J. Raatikainen; Savon Työmiestä:

E. Heinonen; Työn Voimaa: J. Leino; Pohjanmaan Kansaa: F. Färm (Värtelä); Työläisnuorisoa: K. Kukkonen; Toveritarta: Lilli Heponen; ja Arbetarbladetia: K.-A. Fagerholm.

Piiritoimikuntia edustivat: Uudenmaan piiritoimikunta:

A. Lehtonen; Turun l. et. piiritoimikunta: E. Saarinen; Turun l. pohj. piiritoimikunta: A. Kontula; Hämeen l. et. piiritoimikunta: T. Aaltonen; Hämeen l. pohj. piiritoimikunta: K. Peltonen; Viipurin l. länt. piiritoimikunta: E. Huunonen; Viipurin l. it. piiritoimikunta: M. Nevalainen; Mikkelin l. piiritoimikunta: U. Laitinen; Kuopion l. länt. piiritoimikunta: A. Paasonen; Vaasan l. te. piiritoimikunta: I. Penttala; Vaasan l. pohj. piiritoimikunta: Y. Haapanen; ja Suomen Ruotsalaista Työväenliittoa: K.-A. Fagerholm.

Lisäksi olivat saapuvilla: Sos.-dem. Työläisnaisliiton edustajana Tyyne Leivo; Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton edustajana S. Manninen; Sos.-dem. Raittiusliiton edustajana Y. Saarinen ja puolueen tilintarkastajain puheenjohtajana T. Uski.

2 §.

Puheenjohtaja Kaarlo Harvala ilmoitti, että tästä kokouksesta oli puolueen sääntöjen mukaisesti ilmoitettu kullekin Puolueneuvoston jäsenelle lähetetyllä näin kuuluvalla kiertokirjeellä:

"Helsingissä, marraskuun 2 p:nä 1936.

Sos.-dem. Puolueneuvoston kokous pidetään, niinkuin neuvoston jäsenille jo aikaisemmin on ilmoitettu, Helsingin työväentalon A-salissa sunnuntaina marraskuun 8 p:nä alkaen klo 10.

Kokouksen asialista on seuraava:

- 1) Kokouksen avaus.
- 2) Alkutoimet.
- 3) Presidentinvaalivalmisteluja koskevat asiat:
 - a) selostus nykyisestä valtiollisesta tilanteesta;
 - b) presidenttiendokkaan nimeäminen;
 - c) vaalivalistustyösuunnitelma.
- 4) Ilmoitukset
 - a) puolueen kunnallisasialainjaoston asettamisesta;
 - b) talouspoliittisen ohjelmakomitean toiminnan jatkamisesta.
- 5) Ehdotus arpajaisten järjestämisestä vv. 1937-38.
- 6) Puoluesihteerin palkan vahvistaminen.
- 7) Päätetään erinäisten puolueen hallussa olevien työväentalojen myynnistä ja puolueen hallussa olevien toimintansa lopettaneiden yhdistysten omaisuuden luovuttamisesta uusille yhdistyksille.

Sosialidemokraattinen Puolutoimikunta

Kaarlo Harvala Aleksi Aaltonen."

Kokous todettiin sääntöjen mukaan koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

3 §.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin A. Lehtonen ja Väinö V. Salovaara.

4 §.

Kokouksen alkutoimien tultua suoritetuksi, puheenjohtaja H a r v a l a avasi kokouksen, lausuen seuraavaa:

"Arvoisat Puolueneuvoston jäsenet! Puolueverit!

Puolutoimikunnan puolesta pyydän lausua teidät kaikki tervetulleeksi ensimmäiseen tällä valtakaudella pidettävään puolueeneuvoston kokoukseen. Puoluesääntöjen määräämä tämä kokous ei ole, vaan on sen pitäminen katsottu tarpeelliseksi lähinnä tasavallan presidentin valitsijamiesvalien lähestymisen johdosta. Niinpä ei tässä kokouksessa esitetäkään mitään selontekoa puolutoimikunnan eikä eduskuntaryhmän toiminnasta, koska meillä on tilaisuus käsitellä ne asiat kolmen kuukauden kuluttua pidettävässä sääntömääräisessä puolueeneuvoston kokouksessa. Sen sijaan on meidän nyt katsottava, millä tavoin toimien puolueemme voisi saada niin suuren presidentin valitsijamiesryhmän, että voisimme ratkaisevasti vaikuttaa siihen, kuka tulee tasavallan presidentiksi seuraavaksi 6-vuotiskeudeksi.

Kulუმassa oleva vuosi on erikoinen vaalivuosi. Kesällä kävimme valtiollisen vaaliteistalon, josta puolueemme selvisi jossain määrin vahvistuneena, joskaan ei niin paljon kuin tavallaan vaatinut. Merkitystä vailla ei eduskuntavaalivoittonne kuitenkaan ole. Porvarillinen sanomalehdistö koetti heti aluksi supistaa sen merkitystä puhumalla siitä, että voittomme oli vain viisi paikkaa. Mutta kätkeäkään, mikä olisi ollut oikeuslehdistön sävy, jos puolueemme olisi menettänyt viisi paikkaa. Silloin se olisi kelvannut todistamaan mitä tahansa ja silloin siitä olisi tehty puolueellemme suuri tappio, eikä suinkaan kyetty sen merkitystä supistaa. Tämä voittomme on jo kuitenkin ehtinyt vaikuttaa. Se johti eräiden lehdistössä olleiden taantumuksien hylkymiseen ja niiden esittäjän, prof. Kivimäen hallituksen kastumiseen siinä yhteydessä sattuneet tapahtumat antanevat sille mielenpitoisuuden vaihtoon tässäkin kokouksessa.

Kuukauden kuluttua toimitetaan maassamme kunnallisia vaalit. Niiden valmistelu varten on puolutoimikunta jo

syyskesällä asettanut erikoisen jaoston, jonka tehtävänä on muutenkin seurata ja ohjata kunnalliselimissä olevien puolueen edustajien politiikkaa. Kunkin kunnan sisäiset asiat ovat kuitenkin niin omissa, että puoluetöimikunnan osuus kunnallispoliittisissa asioissa täytyy pukeutakin jättää jossain määrin ylimelkaiseksi.

- Toivottavasti edessäolevat kunnallisvaalitkin kuitenkin vahvistavat meidän työväenluokan vaikutusvaltaa kunnalliselimissä.

Tasavallan presidentin valitsijamiesvaaleihin, joihin jo edellä viittasin, ei minun tarvitse tässä enemmän puuttua, niistä kun täällä tulee esitettäväksi erikoinen alustus, jonka pohjalla voidaan keskustelu käydä ja päätös tehdä. Olen kuitenkin varma siitä, että puoluepuoleiston samoin kuin koko puolueemme keskuudessa nykyisin ollaan selvillä siitä, että myöskin tasavallan presidentin otteet saattavat vaikuttaa niin, ettemme saa antaa niiden yllättää itseämme. Sen vuoksi ei ole ollenkaan sementtekevää, kuka sillä tuolilla istuu.

Puoluesääntöjen mukaan on minun johdettava puhetta tässä tilaisuudessa, jonka vuoksi jätetään puoluepuoleiston kokouksen alkaneeksi.

Ennen kuin siirrymme päiväjärjestykseen, on meidän palautettava mieltämme järjestyksiin Emil Sallila, joka viime syyskuun loppupuolella kuoleman kautta poistui keskuudestamme..."

Puoluepuoleiston jäsenet nousivat seisalleen. Puhuja jatkoi:

"Moni tuskin tiesi, että hän oli sairas jo parin kolmen vuoden ajan. Puoluetöimikunnassa asia kyllä tunnettiin ja keuhkotiin varata hänelle mahdollisuutta lepuuttaa väsymyksiä sydäntään. Sallila-vainaja oli kuitenkin luonteeltaan sellainen, ettei hän malttanut luvata tehtäviensä riittävän pitkäksi ajaksi, vaan hurasti ja ahersi lakkaamatta. Siten hän kaatui miltei työnsä ääreen, jättäen jälkeensä aukon, jonka täyttämistä vaikeuksista jo olemme ehtineet saada kokemusta.

Kunnioittakamme hetken hiljaisuudella kunnan toverin muistoa."

5 §.

Koska Puoluepuoleiston on päätettävä, keitä säännöissä määrättyjen puoluepuoleiston jäsenten ja esitysoikeutettujen henkilöiden lisäksi saa olla saapuvilla, ehdotti puheenjohtaja kokouksen päätettäväksi, että läsnäolo-oikeus myönnettäisiin

puolueen sanomalentimiehille, eduskuntaryhmän jäsenille, piiritoimikuntien jäsenille ja puolueen toimihenkilöille. Näiden lisäksi saavat kokouksessa olla läsnä vain ne, joille läsnäolo-oikeus eri päätöksellä myönnetään.

Kokous hyväksyi yksimielisesti ehdotuksen.

Tämän jälkeen myönnettiin läsnäolo-oikeus seuraaville puoluepuoleistoille: Vilho Ruohonen, Aku Sumu, Osk. Linneo, A. Lempi Suominen, ~~Kari~~ ja Niilo Lehto sekä Yrjö Lehto.

6 §.

Hyväksyttiin kokouksen työjärjestys.

7 §.

Otettiin käsiteltäväksi presidentinvaalivalmisteluja koskevat asiat, minkä kysymyksen alusti puoluesihteri Aleksi Aalto, esittäen liitteessä n:o 1 olevan alustuksen.

Asiasta keskusteltaessa ilmoitti

W. I. I. K. olleensa Puoluetöimikunnassa sillä kannalla, että tällä kertaa voitaisiin rajoittaa vain siinä, että puolue ilmoittaisi kannattavansa sitä ehdokasta, joka parhaiten vastaa kansanvallan ja rauhan vaatimuksia, sekä ettei nyt nimettäisi omaa presidenttiehdokasta. Puhuja oli edelleenkin tällä kannalla sekä huomautti, että tarpeen vaatiessa voitaisiin kyllä nimenä myöhemmin oma ehdokaskin, jos se osoittautuu tarpeelliseksi. Puoluepuoleisto voisi myöhemmin lähempänä vaalia kokoontua harkitsemaan asiaa. Puhuja perusteli kantaansa sillä, että, jos presidentiksi saataisiin kunnollinen ja luotettava porvari, voitaisiin paremmin selviytyä vaikeuksista. - Tannerin nimeämistä presidenttiehdokkaaksi hän ei voinut hyväksyä, koska oli sitä mieltä, että puolueen ja Tannerin linjat ovat yhä enemmän loitonneet toisistaan. Kun Tanner eräässä julkisessa puheessaan on sanonut, että "patterityöläisten" kannatusta ei tarvita, on tällainen esiintyminen jyrkässä ristiriidassa sosialidemokratian yleisten periaatteiden kanssa. Joukkoja ei saa karakoittaa pois, vaan on pyrittävä yhdistämään kaikki työväen joukot.

Aalto, J.F. ei pitänyt wiikin kantaa onnistuneena. On esinnyttävä avoimesti. Valitsijoille on heti annettava täysi selvyys siitä, mitä tahdotaan. Sokkosilla ollen ei vaaliin ole mentävä. Siksi on oma ehdokas nimettävä jo tässä kokouksessa, eikä ole mitään syytä muuttaa aikaisempaa ehdokasta toi-

seen. Kun on kysymys presidenttiehdokkaasta, ei asiaa voida ratkaista puolueen sisäpuolella vallitsevien ^{suuntaeroavaisuuksien} ~~maaillojen~~ perusteella, vaan on otettava huomioon, kellä on ne ominaisuudet, joita presidentiltä on vaadittava ja kellä on laajojen joukkojen kannatus. Tanneriin voidaan luottaa, sillä hän on vaikeinakin aikoina esiintynyt varmasti. Ellei omalla ehdokkaalla ole mahdollisuuksia tulla valituksi, on harkittava, kuka porvarillisista ehdokkaista parhaiten täyttää ne vaatimukset, joita puolueemme presidentille asettaa.

Puheoikeus myönnettiin M. Ampujalle.

V u o r i yhtyi Aallon lausuntoon siinä, että vaaleihin olisi mentävä oman ehdokkaan merkeissä. Wiikin arvostelu Tannerista oli puhujan mielestä varsin ankara. Tämä arvostelu tuskin pitäneekään paikkansa, sillä Tannerilla on suuri kannatus puolueessa, joka kävi selville puoluekokouksessa ja myöskin eduskuntaryhmässä. Mitkä työläisryhmät ovat olleet tyytymättömiä Tannerin politiikkaan? Päinvastoin näyttää siltä, että yhtenäisyys työläisjoukkojen keskuudessa on voimistumassa. - Puhuja lausui, ettei tietysti Tannerkaan ole erentymätön, mutta toistakaan henkilöä meillä ei ole sanotulle paikalle asettaa. Kun vaalitaistelussa oman ehdokkaan olemisella on suuri merkitys, olisi oma ehdokas jo tässä kokouksessa nimettävä. Ehdokasta asetettaessa on pidettävä silmällä ennen kaikkea sitä, että ehdokkaan takana on myös todella reaalista voimaa. On vielä ennenaikaista sanoa mitään siitä, mikä menettely itse vaalitalaisuudessa on paras, sillä oma ehdokkaamme tuskin tulee saamaan riittävää kannatusta. Jos useampia kansanvaltaisia ehdokkaita on, niin varmintakin lienee asettua maalaisliiton ehdokkaan taakse.

H a k k i l a huomautti, että jälleen on kysymys menettelytavasta. Se kanta, jota Tanner on edustanut, on ollut oikea. Tämän ovat viime vuosien kokemukset selvästi osoittaneet. Se suunta, josta nyt on kysymys, on skandinaavian maissa esiintynyt täydellä voimalla, mutta meillä on asianlaita ollut hiukan toinen. Kaikki virtaukset ovat täällä olleet pinnalla ja siitä syystä meilläkin olisi päästävä vakiintuneeseen esiintymiseen politiikassa. Omasta presidenttiehdokkaasta puhuja lausui, että puolueen on nimettävä ehdokkaakseen Väinö Tannerin, joskin puolueella ei olisi varaa asettaa häntä presidentin tuo-

lille, vaan mieluummin pääministerin paikalle. Tämä on tietystikin ihanneolotila, jollaiseen ei kai vielä päästä, mutta joka jo kuuden vuoden kuluttua saattaa olla mahdollista.

Hallituskysymyksestä puhuja lausui, että Kivimäen hallitus on voinut istua $3\frac{1}{2}$ vuotta vain siitä syystä, että me olemme noudattaneet varovaista menettelytapaa. Tällaista menettelyä on edelleenkin harjoitettava, sillä se on ollut viisasta ja tuloksellista.

L a n t o yhtyi Aallon ja Vuoren esittämiin ajatuksiin Tannerin ehdokkuudesta. Tietysti Tanner henkilönä ei vastaa kaikkien vaatimuksia eikä hänen politiikkaansaakaan kaikki ole tyytyväisiä, mutta tuskinpa sille paikalle saadaan sellaista henkilöä, joka täyttäisi kaikkien vaatimukset.

L a p p ä l a i n e n lausui ihmettelynsä Wiikin kannanoton johdosta. Puhuja kysyi, miten voidaan harjoittaa tuloksellista vaalipropagandaa, jos lähdetään Wiikin esittämälle tielle. Tuloksellisen vaalipropagandan harjoittaminen olisi tällöin tuiki mahdotonta. Jo tämänkin vuoksi puolueemme täytyy nimetä oma ehdokkaansa. Ja henkilökysymyskin on selvä. Ehdokkaaksi on nimettävä Väinö Tanner.

J o k i n e n toivoi, että alustus olisi ennakolta lähetetty piiritoimikunnille, jotta ne olisivat voineet harkita kysymystä. On nimettävä oma ehdokas ja Tannerin nimi kerää puolueellemme varmasti eniten ääniä.

A m p u j a tähdensi sitä seikkaa, että vaalissa tullessaan todennäköisesti jälleen harjoittamaan oikeiston taholta painostusta. Siksi olisi kansanvallan kannattajain sovittava yhteisestä ehdokkaasta.

P a l m oli sitä mieltä, että puolueen arvovalta vaatii oman ehdokkaan nimeämistä ja omaa ehdokasta on pyrittävä vakavassa mielessä saamaan presidentiksi. Vasta sitten, jos mitään mahdollisuuksia oman ehdokkaan valitsemiseen ei ilmaannu, on syytä ajatella toisenlaista menettelytapaa.

K e t o polemisoi Wiikiä vastaan, ollen sitä mieltä, että oma ehdokas on asetettava. Aikaisemmin pilkattiin kokoomusta siitä, että se kävi vaaliin ilman omaa ehdokastaan. Muita sopivia ehdokkaita kuin Tanner ei puolueellamme ole. Tosin Tannerillakin on virheitä, mutta hänellä on hyvä nimi. Joka tapauksessa hän on luja mies, jonka käsiin ohjakset voidaan luottamuksella jättää. Hän nauttii suurta arvionantoa

omassa joukossaan ja vieläpä vastustajainkin taholla. Mieluisinta olisi, jos saataisiin luotettava porvari presidentiksi. Maalaisliiton kanssa olisi pyrittävä yhteisymmärrykseen, mutta ei sillä ehdolla, että maalaisliiton ehdokas valittaisiin presidentiksi.

Vuorinen, K. huomautti, että Etelä-Hämeessä ei ole ollut havaittavissa sellaista eri suuntiin vetämistä, jota täällä Helsingissä näkyy olevan. Toista niin luotettava kuin Tanner ei puolueessamme ole. Hän nauttii todella työväestön luottamusta. Siksi olisi Tannerin ehdokkuutta ajettava loppuun saakka.

Kilpi lausui käsityksensä, että Wiik katselee asioita liiaksi Helsingin puolue-elämän valossa. Se ei kuitenkaan sovi pohjaksi, sillä Helsingin puolue-elämä ei edusta puolueen todellista mielipidettä.

Saarinen, E. yhtyi Puoluetoimikunnan käsitykseen. Oli hämmästynyt Wiikin soraäänestä. Kun ei ole kysymyksessä puolueen, vaan koko maan presidentti, eivät suuntakysymykset saa asiaan vaikuttaa. Vaasan l. it. piirin työväestö on yksimielisesti Tannerin ehdokkuuden kannalla. Lopullinen ratkaisu on jätettävä puolueemme valitsijamiesten tehtäväksi, koska voi ilmetä seikkoja, joita nyt ei voida tietää.

Wiik huomautti, ettei hänen ole tarvinnut hankkia mielipiteitään Helsingin kunnallisjärjestöltä, vaan on hänellä ollut Tannerista jo 20 vuotta sitten sama mielipide kuin nytkin. Hän on kyllä antanut Tannerille tunnustuksen tämän hyvistä teoista, mutta samalla arvostellut Tanneria niistä teoista, joita hän ei pidä puolueen menettelytapojen mukaisina.

Pavilainen kiinnitti huomiota siihen, että puolueen valitsijamiesten lukumäärää olisi lisättävä ja niissä merkeissä siis vaaleihin lähdettävä. Tov. Wiikin kanta tuskin johtaisi tyydyttäviin tuloksiin.

Sen jälkeen, kun täydennyspuheenpuoroja vielä olivat käyttäneet Keto ja Aalto, joista edellinen selosti puolueemme suhtautumista Kivimäen hallitukseen ja jälkimmäinen kosketti niitä eri mahdollisuuksia, joita presidentinvaalitulaisuudessa voi ilmetä, julistettiin keskustelu päättyneeksi.

Todettiin, että tov. Wiikin ehdotus oli kannattamattomana rauennut. Sen jälkeen Puolueneuvosto yksimielisesti hyväksyi Puoluetoimikunnan ehdotuksen, joka sisältyi Aaltosen

(liitteenä n:o 1 olevaan) alustukseen ja nimesi siis presidenttiehdokkaaksi toveri Väinö Tanner. Samalla Puolueneuvosto hyväksyi alustukseen sisältyvän Puoluetoimikunnan esittämän vaalivalistustyösuunnitelman.

8 §.

Ilmoitettiin, että puoluekokouksen lausumaa toivomusta noudattaen Puoluetoimikunta on asettanut kunnallisasiain jaoston, johon on valittu jäseniksi J.W. Keto, Väinö V. Salovaara, Jalmari Vuorinen, Otto Marttila ja Kaarlo Siimes sekä sihteeriksi J.E. Janatuinen. Jaosto on valinnut puheenjohtajakseen Kedon. Työvaliokuntaan on jaosto valinnut puheenjohtajaksi Kedon sekä muiksi jäseniksi Salovaaran ja Siimeksen. Työvaliokunnan sihteerinä toimii Janatuinen.

Toimenpide hyväksyttiin.

9 §.

Puolueen talouspoliittisen ohjelmakomitean toimintaa, johon komiteaan kuuluvat Väinö Tanner puheenjohtajana sekä muina jäseninä Mauno Pekkala, Helmer Lehti, Edv. Huttunen, J.W. Keto ja Eno Pusa sekä sihteerinä E.A. Vuori, päätettiin Puoluetoimikunnan ehdotuksesta edelleen jatkaa.

10 §.

Puoluetoimikunnan ehdotuksesta Puolueneuvosto päätti yksimielisesti, että puolue järjestää valistustyönsä hyväksi vv. 1937-38 aikana arpajaiset, joissa myydään 100,000 kpl. 10 markan hintaisia arpoja ja joiden puhdas voitto jaettaisiin tasan puolueen ja sos.-dem. piirijärjestöjen kesken siten, että puolue saisi voitosta puolet ja piirijärjestöt tasan toisen puolen, viimeksimainittu jaettuna sen mukaan, kuinka paljon kunkin piirijärjestön alueella on arpoja myyty, jolloin piirijärjestöjen ei olisi järjestettävä omia arpajaisiaan samanaikaisesti puolueen arpajaisten kanssa.

11 §.

Puoluetoimikunnan ehdotuksesta Puolueneuvosto päätti vahvistaa puoluesihteerin palkaksi 1 päivästä kesäkuuta lukien 4,800 markaksi kuukaudelta.

Asiasta keskusteltaessa ilmoitti Wiik pitävänsä koroitusta liian suurena, mutta ei kuitenkaan tehnyt varsinaista ehdotusta.

Puolueneuvosto päätti yksimielisesti valtuuttaa Puoluetoimikunnan myymään toimintansa lopettaneen Savitaipaleen Työväenyhdistyksen talon, joka sijaitsee vuokratontilla ja jonka vuokra-aika on päättynyt, Puoluetoimikunnan määrättävästä hinnasta.

Puoluetoimikunnan ehdotuksesta Puolueneuvosto päätti yksimielisesti, että lakkautetun Jurvan sosialidemokraattinen työväenyhdistys r.y.:n, jonka kotipaikka oli Jurvan kunta ja jonka omaisuus sen sääntöjen mukaan on joutunut Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.y:n haltuun, omaisuus, johon kuuluu Latomäki niminen tonttima Saarelan tilasta Alakosken verotalosta RN:o 2 Jurvan pitäjän Koskimäen kylässä ja siinä olevat rakennukset sekä erilaista irtaimistoa, myydään Jurvan Työväentalo-Osakeyhtiölle siitä hinnasta, minkä se kaikkine myyntihetkeen saakka ilmaantuvine kustannuksineen on tullut puolueelle maksamaan.

Puoluetoimikunnan ehdotuksesta Puolueneuvosto päätti yksimielisesti luovuttaa toimintansa lopettaneen Rymättylän Työväenyhdistys "Vapauden" omaisuuden tänä vuonna perustetulle uudelle Rymättylän Työväenyhdistys r.y.:lle Puoluetoimikunnan määrättävästä hinnasta.

Kun kaikki esityslistalla olleet asiat olivat tulleet käsitellyiksi, totesi puheenjohtaja H a r v a l a, että Puolueneuvosto oli suorittanut sen tehtävän, joka sille presidentin valitsijamiesvaalien valmisteluissa kuuluu ja että se oli asettanut oman ehdokkaansa. Hän toivoi, että vaalivalmistelut johtaisivat sellaiseen tulokseen, että ne auttaisivat pyrkimystämme presidentin valitsemisessa.

Kokous päättyi klo 14.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Kokouksen puheenjohtaja.

Kokouksen sihteeri.

Tämän pöytäkirjan olemme tänään tarkastaneet sekä kokouksen menon ja päätösten mukaiseksi havainneet.
Helsingissä, 30 päivänä joulukuuta 1936.

Kokouksen valitsevat pöytäkirjan tarkastajat.

Kaarlo Harvila *Aleksander Lehtonen*

Lüfte n: 7.

Kevällä pidetyssä puoluekokouksemme todettiin, että kolme vuotta aikalemmen suoritetuissa eduskuntavaaleissa puolueemme saavuttamalla huomattavalla vaalivoitolla — kohosi edustajain luku tällöin 66:sta 78:aan — oli ollut varsin huomattava vaikutus valtiollisen elämämme kehittymiseen. Kun edellisenä vaalikautena äärimmäinen oikeisto, joka kaikessa politiikassaan nojautui lapuolaisuuteen ja teki sille myönnetyksi, määräsi jatkuvasti täydellisesti maamme asioita, tarvitsematta ottaa vähäkään huomioon vasemmiston mielipiteitä, muutui tilanne näiden vaalien jälkeen sellaiseksi, että vasemmistokaan ei enää voitu kokonaan ratkaisuja tehtäessä sivuuttaa. Saavutettuaan jälleen enemmän kuin kolmanneksen kaikista edustajapaikoista saattoivat sosialidemokraatit estää eduskunnassa työväelle vastenmielisten tai suorastaan vahingollisten esitysten hyväksymisen äänestämällä sellaiset yllä vaalien. Näin tapahtuikin äskeisellä vaalikaudella useasti

ja pahimmat viime eduskunnan hyväksymät taantumukselliset on nyt istuva eduskunta lopullisesti hyljännyt.

Huomata ansaitsee myös se näkökohta, ettei vastustajillamme enää ollut samaa sisua kuin esittämällä taantumuksellista suunnitelmaa, koska he jo edeltäpäin olivat tietoisia, että vasemmistolla on riittävästi voimia, jos ei kokonaan niiden hylkäämiseen, niin kuitenkin yllä vaalien äänestämiseen. Vuoden 1933 vaalien suurin merkitys onkin nähdäkseen ollut siinä, että lapuolaisuuden edustamalle pahimmalle taantumukselle saatiin asetetuksi sulkuja.

Heinäkuussa toimitettaviin vaaleihin käytiin puolueemme taholta voitonvarmoina. Tämä ilmeni niin hyvin keväällä pidetyn puoluekokouksemme päätöksissä kuin niissä keskusteluissakin, joita siellä näissä asioissa käytiin. Odotuksemme eivät pettäneetkään, sillä saavutettiin puolueemme viime vaaleissa lähes 40 000 äänimäärän lisäyksen ja viisi uutta paikkaa eduskunnassa. Äänimäärämme oli näissä vaaleissa korkeampi kuin koskaan aikaisemmin ja työväen edustajien lukumäärä eduskunnassa nyt suurempi kuin kertaakaan koko itsenäisyytemme aikana. Tulokseen voimme olla tyytyväisiä, sillä muistettava on, että myös porvarilliset puolueet tekivät kaikkensa taistellessaan meitä vastaan. Lapuolaisen, jotka nyt ensi kerran esiintyivät omin neuvoin, saavuttama suhteellisen vähäinen kannatus vaaleissa

osoittaa puolestaan, ettei diktaatturijatkusilla ole suurempaa kannatusta kansamme keskuudessa.

Heidän työväestöä lähentelemään tarkoitettuilla "eleillä" ei ollut minkäänlaista menestystä, kuten suurten työläis-keskusten vaaliluvut erinomaisen selvästi osoittavat. Vaalit muodostuivat siis, samalla kuin sosialidemokratia niissä huomattavasti voimistui, suurella ryminällä esiintyvän julkilapuolaisuuden pahaksi vastoinäköiseksi, kuten ennakolta saattoi odottaakin. Tästä myös johtuu, että ikinä keskuudessa on nykyisin vallalla suuri lamaannus ja mieliala painuksissa.

Vaalien tulos ei kuitenkaan muodostunut miksiäkään suureksi maanviermäksi, eivätkä voimasuhteet eduskunnassa suinkaan ratkaisevalla tavalla muuttuneet. Virta kuitenkin kulki voimakkaasti vasemmalle puolueemme edustajamäärän edellä sapotulla tavalla kasvavassa. Tämä oli pakko porvarillisten piirienkin todeta. Voimallamme muodostui näin ollen tärkeäksi tekijäksi maamme vastaisessa poliittisessä elämässä.

Valtiolliseen tilanteeseen eivät vaalit kuitenkaan tuoneet täyttä selvyyttä,

kuten myöhempi kokemus on osoittanut. Yhdessä suhteessa niiden tulos oli kuitenkin mahdollisimman selvä: pitkälle neljättä vuotta yhteen menoon hallinneen hra Kivimäen, eduskunnassa mahdollisimman kapealle pohjalle nojautuneen hallituksen oli enemmän tai myöhemmin jätettävä hallitusohjelmat tehdäkseen tilaa uudelle, eduskunnan miellaloja ja voimasuhteita paremmin vastaavalle hallitukselle. Käräsiän edistyspuolue, joka lähinnä oli vastuussa Kivimäen hallituksen poliittisista, vaaleissa muuttavien tapion, menettäen enemmän kuin kol-

manneksen edustajapaikoistaan. Kohta vaalien tulosten tultua tunnetuksi lausuttin useammita taholta käsitys, että hra Kivimäen on väistytävä; ai-noastaan kokoomuksen taholta annettiin selityksiä, ettei tilanne vaaleissa ollut millään tavalla muuttunut, eikä siis hallituksen vaihdokseen sen mielestä ollut ollenkaan tarpeen. Näin oli siis kokoomuksesta, joka aluksi kielsi kaiken kannatuksensa Kivimäen hallitukselta, tullut sen innokkain ja — sanon — miltei ainoa puolustaja, ja edistyspuolueen omaassakin keskuudessa pidettiin tilannetta kestävämmänä. Sosialidemokraattien taholta sanottiin kohta vaalien jälkeisinä päivinä mahdollisimman selvästi, että hallituksen olisi eduskunnan kokoudukselta tultava eduskunnan eteen tiedustelemaan, nauttiiko se eduskunnan luottamusta. Tällaisen ajatuksenkin hra Kivimäki kuitenkin torjui ja kun häntä myöhemmin uudelleen samassa asiassa "perään kuulutettiin", ei hän löytänyt sellaiselle menettelylle mitään asiallista perustetta, vaan lähinnä kokoomuksen ohjeita noudattaen

valmistautui jatkamaan istumistaan ikäänkuin ei mitään olisi tapahtunutkaan.

Oli siis suunniteltava muita toimenpiteitä tilanteen selvittämiseksi.

Tässä mielessä ryhtyi puolueitoimikunta jo ennen eduskunnan kokou-

mista toimenpiteisiin asettaen eräitä jäsenistään ottamaan selkoa muiden kansanvaltaisten puolueiden keskuudessa vallitsevista mielipiteistä: 1) niiden suhtautumisesta Kivimäen hallitukseen ja 2) uuden parlamentaariseen pohjalle rakentuvan kansanvaltaisen hallituksen muodostamisen mahdollisuuksista. Pian eduskunnan kokouduksella voitiinkin todeta, että Kivimäen hallituksella ei enää ollut tarpeellista tukea eduskunnassa samoin kuin sekin, että

edellytykset laajemmalle parlamentaariseen pohjalle rakentuvan hallituksen aikaansaamiselle olivat suuresti lisääntyneet.

Tämä ilmeni m. m. sillä tavoin, että maalaisliittokin oli nyt valmis meidänkin kanssamme asiallisella tavalla neuvottelemaan hallituskysymyksen järjestämisestä ja ennenkaikkea siitä ohjelmasta, jonka pohjalle uusi hallitus olisi muodostettava. Myös ruotsalaisella taholla ilmoitettiin oltaavan kyllästyneitä hra Kivimäen politiikkaan ja odotettiin hallitusvaihdosta, eikä edistyspuoluekaan, kuten edellä jo mainitsin, suinkaan ollut tyytyväinen vallinneeseen tilanteeseen, vaikka se "virallisena" hallituspuolueena olkin tietynä visillä tavalla sidottu hra Kivimäen hallitukseen.

Hra Kivimäen hallituksen asema näin ollen oli eduskunnassa mahdollisimman heikko. Sitä oli omlaan suuresti heikentämään vielä se poliittinen skandaali, joka tunnetaan E.K:n kansanrintamamuistion nimellä. Tässä muistiossa, kuten tunnetaan, leimattiin joukko tunnettuja porvarillisia kansalaisia, jos ei suorastaan tietoisiksi, niin ainakin itsetiedottomiksi kominternin tarkoituksien tukijoiksi. Muistion julkisuuteen tulo — tosin vahingossa, kuten E.K. itsekin myöntää — mainitunlaisine "leimoineen" nostatti suuttumusta kansanvaltaisissa porvarillisissa piireissä. Kun mainittu asiakirja, tai oikeammin kirjat, oli laadittu itsensä pääministerin toimeksiantosta, merkitsi se pahaa iskuja hra Kivimäen hallitukselle. Kivimäen hallituksen asema oli tällöin niin heikko, että jos eduskunta esim. välilyksymyksen muodossa, ilman että siihen olisi kytketty muita asioita, olisi joutunut vastaamaan kysymykseen, nauttiiko hallitus eduskunnan luottamusta, niin hallituksen kannattajain luku olisi ilmeisesti supistunut varsin vähäiseksi, sillä tuskinpa paljon muita kuin kokoomus ja ikl sekä asemansa puolesta mahdollisesti edistys olisi äänestännyt hallitukselle luottamuslausetta.

Näin pitkälle ei tilanne kuitenkaan joutunut kehittymään

— sosialidemokraattien asiassa tekemä, ilmaa puhdistava välilyksymyshan tehtiin vasta myöhemmin tunnetuin tuloksin — vaan hallitus pääsi kuin "koira veräjältä" eduskunnan hyljätessä pienellä enemmistöllä sosialidemokraattien edellisessä eduskunnassa yllä vaalien äänestämät eräiden rikoslain pykälän muutosta tarkoittavat lait; joista hallitus oli tehnyt luottamusky-

kana äänesti hylkäämiseen puolesta riittävän suuri määrä ruotsalaisen puolueen edustajia. Maalaisliiton kokonaisuudessaan äänestysnä niiden hyväksymisen puolesta. Nämä äänestykset muuten kuvastavat niitä miellaloja, jotka tämänluontoisissa asioissa ovat vallalla porvarillisten eri piireissä. Ruotsalaisten keskuudessa ilmenee näissä asioissa suurempaa vapaamielisyyttä kuin esim. juuri maalaisliitossa. Maalaisliiton piireissä olisikin ilmeisesti nähty mieluummin, että hallitus olisi voitu kaataa muulla tavalla kuin tähän meidän kannaltamme tärkeään periaatteelliseen kysymykseen, ja lisäksi mahdollisimman "suurella ryminällä". Me puolestamme voimme olla hyvällä mielellä, että kävi niin kuin kävi,

sillä saatiinhan täten lyödyksi kaksi kärppästä yhdellä iskulla.

Hallituksen kaatamiseen myötävaikuttii siis lähinnä sosialidemokraattien ryhmä ja ruotsalaisten enemmistö sekä välillisesti pari äänestyksestä pois jäänyttä edistyspuolueen edustajaa, jotka olivat periaatteellisia kuolemanrangaistuksen vastustajia, mutta jotka eivät kuitenkaan lojaalisuuttaan osoittaakseen tahtoneet äänestää epäluottamuslausetta edistyspuolueen nimissä kulkevalle hallitukselle.

Oli näin ollen ollut luonnollista, että hallituksen muodostamista olisi ensisijaisesti tarjottu sosialidemokraateille,

varsinkin kun tältä taholta oli selvästi annettu tietää, että sosialidemokraatit eivät halua vetäytyä hallitusvastuusta. Parlamentaarinen käytäntö jo olisi vaatinut näin menettelemään, jota paitsi sosialidemokraattinen ryhmä on eduskunnan suurin, muodostaen enemmän kuin 2/3 eduskunnan jäsenistä. Skandinaviassa enempi kuin muissaakaan parlamentaarisesti hallituksissa maissa ei muunlainen menettely olisi saattanut vastaavanlaisessa tilanteessa tulla kysymykseenkään.

Näin ei menetelty meidän tasavallassamme.

Tosin eduskuntaryhmämme puheenjohtaja, tov. Tanner, sai ensimmäisenä kutsun käydä linnassa esittämässä ajatuksiaan siitä, millä tavalla sosialidemokraatit toivoisivat hallituspuolan selvittävän, mutta siihenpä se sitten rajoittuikin. Tasavallan presidentti asettui merkittävällä tavalla samalle kannalle kuin kokoomuksen helsinkiläinen äänenkannattaja "Uusi Suomi" vähäistä ennen julkaisemassaan artikkelissa, nim. että maahan olisi saatava porvarillinen kokoomushallitus, jossa lisäksi kokoomuksella pitäisi olla mahdollisimman paljon sananvaltaa. Maan suurimman puolueen, sosialidemokraattien, jotka olivat panneet suurimman panoksen hallitusta kaadettaessa ja — mikä tärkeintä — saavuttaneet vaaleissa huomattavan voimallisuuden, presidentti tahtoi kokonaan sivuuttaa uutta hallitusta muodostaessaan, ja näin siitä huolimatta, että kaikkien kansanvaltaisten eduskuntaryhmien taholta — selvemmin tai epäselvemmin — oli ilmoitettu pidettävän suotavana, että muodostettaisiin hallitus, joka nojautuisi mahdollisimman laajaan kansanvaltaisten ryhmien tukeen.

Hallituksen muodostamisaika on ollut kaikille tunnetut. Hallituksen muodostaminen annettiin eduskunnan puolehen, maalaisliittolaisen Kyösti Kallion tehtäväksi,

mutta hänenkin käteensä olivat sidottu, mikäli oli kysymys sosialidemokraateista,

joiden mukaan tuloa edes porvarilliseen hallitukseen ei pidetty mahdollisena. Eipä puhtaan porvarillisenkaan hallituksen muodostaminen ollut hra Kalliolle varsin helppo tehtävä, kun

presidentti viimeiseen saakka piti kokoomuksen osuuden lisäämistä hallituksessa "erittäin tärkeänä", mihin maalaisliitto taas puolestaan ei ollut halukas. Presidentin oli kuitenkin pakko aste asteelta peräytyä ja niin lopuksi saatiin aikaan hallitus, jossa on yhdeksän maalaisliittolaista, kaksi edistysmiellalaista ja kaksi kokoomuslaista, viimeksi mainitut kuitenkin vain

— ammattiministereinä, kokoukseen
vaatien itselleen kolme paikkaa.

Massaa on siis jälleen vähemmistöhallitus.

jolla eduskunnassa on takanaan virallisesti vain 60 edustajaa, ei siis edes kolmannesta. Se ei siis ole sellainen parlamentaarinen hallitus, joka voisi politiikassaan nojautua eduskunnan enemmistöön, vaan sen on toimenpiteeseen etsittävä tukea milloin milloinkin taholta, samoin kuin edesmenneen Kivimäen hallituksen ja monien muiden vähemmistöhallitusten aikaisemmin. Tällainen oli lopputulos, vaikka neljän kansanvaltaisella pohjalla olevan eduskuntaryhmän taholta hallitusta muodostettaessa oli jotakuinkin selvästi ilmaistu se kääntö, että olisi ollut muodostettava mahdollisimman laajalle pohjalle nojautuva täysin parlamentaarinen hallitus. — Tarvinnee mainita, että sosiaaldemokraattinen eduskuntaryhmä on tiedusteltaessa ilmoittanut suhtautuvansa hallitukseen asiallisesti sen tekojen mukaan, siltä miltä millään tavalla käsiään ennakolta. Kuinka pitkäikäiseksi nykyinen hallitus muodostuu, on tällä hetkellä tietämättömissä. Se riippuu tietysti ennenkaikkea hallituksen noudattamasta politiikasta, sillä muistettava on, ettei sillä sellaisenaan ole eduskunnan enemmistöä takanaan. Todennäköisesti kuitenkin tuntuu, että sen eläessä ennätetään suorittaa presidentin vaali.

Edellisestä selviää jo, että nykyinen presidentti harjoittaa omaa politiikkaansa enemmän kuin kohtuullista on. Hän haluaa määrätä ensisijain sen, mitkä ryhmät eduskunnassa ovat hallituskelpoisia, mitkä eivät. Hän haluaa määrätä myös jopa siitäkin, keltä hallituksen muodostaja voi ottaa hallitukseensa.

Tällainen ei tulisi kysymykseen esim. Skandinavian maissa, mutta niissä onkin vallitsevana selvä kansanvaltaan nojautuva parlamentaarinen järjestys, johon ei meillä vallittavasti vielääkään ole päästy.

Voimassaolevan hallitusmuotomme mukaan presidentillä tosin on oikeus valita pääministeri ja myöskin nimittää kaikki muut ministerit, mutta parlamentaarinen käytäntö kaikkialla lienee sellainen, että henkilöllä, joka hallituksen saa muodostettavakseen, on oikeus valita kumppaninsa, ilman että valtion päämies tähän puoleen sen enempää sekaantuu. Hallitusmuotomme mukaan hallituksen joka tapauksessa tulee nauttia eduskunnan luottamusta, mikä käytännössä merkitsee myös sitä, että sillä tulee olla eduskunnan enemmistö tukenaan. Tämä tärkeä näkökohta sivuutetaan, jos presidentti jo ennakolta pyrkii estämään enemmän kuin 2/5 eduskunnasta ole-masta mukana tätä luottamusta osoittamasta. Näin sitäkin enemmän oloissa, jolloin eduskunnan porvarilliseen enemmistöön nojautuvan hallituksen muodostamiseen, kuten nykyisin meillä, on hyvin vähän mahdollisuuksia. Oikeistolle, joka meillä jatkuvasti on pyrkinyt presidentin vallan laajentamiseen, tällainen politiikka on luonnollisesti mieluisa — sen se myös on monella tavalla tuonut julki — mutta kansanvallan kannalta se on vaarallista, eikä se täytä kansanvaltaiselle parlamentarismin asetettavia vaatimuksia.

Tällaiselle oikeiston suosimalle politiikalle on saatava sulk.

Se voidaan parhaiten saada aikaan pitämällä presidentin vaalissa huoli siitä, että tälle tärkeälle paikalle tulee valituksi henkilö, joka itse ajattelee täysin kansanvaltaisesti ja parlamentarisesti sekä on myös valmis käytännössä noudattamaan tämänmukaista politiikkaa.

Presidentin vallan merkitystä ja hänen asemansa tärkeyttä ei työväen piireissä ole tähän saakka täysin tajuttu, tai ehkä oikeammin sanoen, siihen ei ole kiinnitetty ainakaan riittävästi huomiota. Yleensä on osanotto presidentin valitsijamiesvaaleihin kaikissa kansankerroksissa ollut laimeampaa kuin eduskuntavaaleihin. Mutta työväestön keskuudessa se on ollut vieläkin laimeampaa, huomautti puhuja, osoittaen tämän aikaisempia vaaleja koskevin numeroin. Jos työväki esim. viimeksi toimitettuihin presidentin valitsijamiesvaaleihin olisi osallistunut yhtä vilkkaasti kuin edellä toimitettuihin eduskuntavaaleihin, olisi itse presidentin vaalin tulos muodostunut to-

iseksi. Viimeksi tapahtuneen presidentin vaalin ja varsinkin viime aikojen tapahtumien pitäisi kumminkin olla opetuksena nimenomaan juuri työväestölle, mutta kaikillekin kansanvaltaisille piireille siitä, kuinka erinomaisen tärkeää presidentin vaaleihin osallistuminen on.

Niiden kahden kuukauden aikana, jotka vielä ovat jäljellä ennen presidentin valitsijamiesvaaleja, pitäisi tämä selkeä saada laajoille työväestövalitsijalle selvitetyksi ja vaaleihin osanotto mahdollisimman suureksi.

Kun henkilökysymyksellä nimenomaan presidentin valitsijamiesvaaleissa on erikoisen suuri merkitys, on si-

henkin kiinnitettävä nyt jo huomiota. Viime vaaleissa meillä oli oma ehdokas ja ehdokkaana toveri Väinö Tanner, vaikka valitsijamiehemme sittemmin ratkaisevassa äänestyksessä, kuten valitsijoihinkin edeltäpäin oli ilmoitettu, asettuivat kannattamaan pres. K. J. Ståhlbergin ehdokkuutta. Hän olisikin tullut valituksi, elleivät maalaisliittolaiset surkealla tavalla olisi pettäneet valitsijoitaan, joille myös oli puhuttu Ståhlbergista, ellei heidän omalla ehdokkaallaan ole läpimenon mahdollisuuksia. Mielestäni ei meillä nytkään ole muuta mahdollisuutta kuin asettaa oma ehdokas, jonka puolesta käydään vaaleihin. Sitä vaatii jo yksistään puolueemme arvo ja näin menetellen pääsemme myös parempiin tuloksiin kuin menemällä vaaleihin "tukku kellossa".

— Puoluetoimikunta ehdottaakin, että puolueen presidenttiehdokkaaksi asetetaan toveri Väinö Tanner.

Lopuksi alustaja teki selkoa puoluetoimikunnan suunnitelmista vaalivalistustyön järjestämisestä ja ehdotti kokouksen päätettäväksi, että asian aiheuttamat käytännölliset toimenpiteet jätettäisiin puoluetoimikunnan tehtäväksi.

TYÖVÄEN ARKISTO

SOS DEM PUOLUENEUVOSTON

PÖYTÄKIRJAT

10 3 1929 LIITE 1 S6 — 8 11 1936

RULLA 36

KUVANNUT

MONIKKO OY

1980

TYÖVÄEN ARKISTO

SOS DEM PUOLUENEUVOSTON

PÖYTÄKIRJAT

10 3 1929 LIITE 1 S6 — 8 11 1936

RULLA 36

KUVANNUT
MONIKKO OY
1980

LOPPU